

COM DIR-HO?

Un professor. La seva alumna. Una visita inoportuna. Xavier Albertí tanca a l'Almeria Teatre el tríptic de Benet i Jorret d'obres amb dos personatges. Per Belén Ginart

Una noia rep a casa seva, un pis d'estudiants, la inesperada visita del seu director de tesi. Què l'ha portat a anar a veure-la? Quines intencions amaga? La por, la sospita, l'amenaça, potser la compassió, aniran aminint la trobada. Fins al final de la visita, l'alumna no entendrà realment les raons del seu professor. El misteri argumental embolcalla l'última obra de Josep Maria Benet i Jornet, *Com dir-ho?*, que es representa a partir del 6 de març a l'Almeria Teatre. El públic, com l'estudiant, haurà d'esperar gairebé que la funció s'acabi per entendre les raons ocultes del professor, que per moments emparenten l'obra amb *Oleanna* de David Mamet i el *Blackbird* de David Harrower.

"En realitat, l'argument es pot

explicar en tres paraules. Però si ho fas, et carregues tota l'estructura dramàtica", explica Xavier Albertí, director del muntatge. "Això ens acostava a obres que hem vist recentment a

'Oleanna' i 'Blackbird' són obres germanes d'aquesta

la cartellera barcelonina, amb un home en una edat madura i una noia jove en uns contextos negament de jerarquització de la relació", descriu. "L'obra és una estructura ritualitzadora de paraules perquè l'espectador acabi entenent que ha vingut a fer

l'home aquí. L'autor el fa passar per molts llocs d'ambigüitats narratives, fins que al minut últim de l'espectacle ho arriba a saber, però ho ha de saber al minut últim, perquè si no l'obra no té sentit", assegura.

Final d'una trilogia

Com dir-ho? és la tercera part d'una trilogia d'obres per a dos personatges. "A l'autor no li agrada l'etiqueta, però és una trilogia", apunta. *Soterrani i Dues dones* que ballen són les altres bales del tríptic. Totes tres les ha dirigit Albertí. "Les tres obres plantegen un diàleg d'antagonistes, la imatge que em ve al cap continuament és la del *Diàleg de Plató*. És com una mena de debat filosòfic". En els tres casos, s'avé a desvetllar, hi ha una

situació límit que actua com a motor dels comportaments dels personatges. La gràcia de les peces és esbrinar quina és aquesta situació límit i, sobre tot, quines estratègies utilitzen els personatges per sortir-se'n.

"L'argument d'aquesta obra es podria resumir en tres paraules, i en canvi dura una hora i vint. Hi ha un joc constant sobre la funció del teatre en la nostra cultura. Parla de com la cultura és encara una eina de cauterització de les ànimes dels pobres éssers humans. Podria fer referència a qualsevol context de creació artística, però l'obra està basada en un context més proper a la literatura, i es centra en la funció que tenen les paraules com una eina profunda de transformació i crear realitats que ens permeten superar dolors i dolis de la nostra existència".

Albertí no et dubtes sobre la potència i la qualitat de la peça. "Crec que és la millor de la trilogia, hi trobo un àmbit de llibertat en la creació que no li he trobat en altres obres a Benet i Jorret, és una obra molt madura, molt valenta, d'un home que pot fer el que li dóna la gana, perquè té la tècnica i la mestria de l'escriptor i del diàleg i sap superar això per anar a uns llocs on mai havia anat. Uns llocs que no són gens fàcils, gens convencionals, malgrat que la visió que en tindrà l'espectador és aparentment convencional".

Renunciar a la verssemblança

En aquesta obra, com en les anteriors de la trilogia, hi ha una clara renúncia del dramaturg a la verssemblança, i als peatges a què pot obligar. "Són peces en les que Benet i Jorret ens ha demostrat cada vegada més la seva voluntat d'anar a uns espais més ideològics, més intel·lectuals. Així juga amb algunes de les seves obres, especialment les de producció més recent, amb una escriptura molt directament vinculada a la verssemblança de la situació, del realisme. I en canvia

XAVIER ALBERTÍ

"És una obra molt valenta d'un home que pot fer el que vulgui"

arriba aquest conjunt de tres obres on veus que hi ha un motor d'escriptura diferent".

Els intèrprets de l'obra són els actors Jordi Boixaderas i Clàudia Benito. Un veterà amb mèrits perfectament reconeguts i una actriu pràcticament debutant, filla de l'actor Andreu Benito. "Porta la interpretació a la sang, és una actriu de raça i no trigarà molt a ser-ne reconeguda. És d'aquella categoria d'actors que si no poden ser-ho es moren", diu Albertí. *Pent companyia* i la parella, el director reconeix la presència de l'Anna Lizarans, protagonista de *Dues dones que ballen*, i de la resta d'actors que han interpretat les obres del tríptic. Hi ha algun element tangible d'aquest vinent entre peces. El terra de *Com dir-ho?* és el mateix que el de *Dues dones*; el Lliure ha cedit part de l'escenografia d'aquell muntatge. "Hi ha un rastre molt present de les hores i hores que ens vam

passar assajant l'espectacle, d'aquelles persones".

Albertí ha dirigit les tres obres per voluntat expressa de Benet i Jorret. En realitat, la segona l'havia de dirigir Alex Rigola, però finalment no ho va poder fer, així que el dramaturg va decidir que Albertí seria al capdavant dels tres muntatges. El nou responsable del Teatre Nacional de Catalunya, però, no tindrà l'ocasió de dirigir-hi ni

programar-hi cap obra de Benet i Jorret. L'any 2011, l'autor va anunciar que renunciava a ser representat mai més al Nacional: *volla no fer tap a les noves veus*. "L'important és anar-ho fent. L'espai no té tanta importància", diu Albertí. A més, assegura que a l'obra li va molt bé la intimitat d'un espai petit com l'Almeria. I per reforçar-hi la platea, amb el públic a tres bandes. Amb capacitat per a poca gent, però voluntat d'arribar a molta: "El teatre de Benet i Jorret és un claríssim model d'un teatre que busca un espai de recepció popular, perquè no, però al mateix temps sense renunciar a uns paràmetres ideològics molt ben endreçats i molt actius. No és un teatre banalitzador, i al mateix temps no és elitista".

JORDI BOIXADERAS I CLÀUDIA BENITO